

**BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti,
Panská 41, 811 09 Bratislava**

MALÝ A VEĽKÝ
Námet na výstavu

Autori:

Alexandra Petrovická
Záhrebská 9
Bratislava

Alexandra Fischerová
Špitálska 10
811 01 Bratislava

Marec 1998

„...lebo si ešte malý...“,

zvykneme my, dospelí, hovoriť deťom a zväčša je tým diskusia ukončená. Zvyčajne tým myslíme to, že dieťa ešte nemá dostatok skúseností na „správne“ posúdenie situácie, alebo je nám jednoducho nepohodlné diskutovať, vysvetľovať, či presviedčať. A možno niekedy ani svoj postoj nevieme obhájiť. Zdá sa nám to prirodzené, veď takýto argument používali dospelí aj pri našej výchove.

Argumentácia typu „...lebo si ešte malý...“ fixuje v psychickej štruktúre dieťaťa paušálne delenie sveta na „malé“, ktoré je menejcenné, hlúpe, slabé.....a „veľké“, ktoré vie a môže všetko.

Výstavou „Malý a veľký“ máme ambíciu tento stereotyp myslenia nabúrať. Zrelativizovaním pojmov chceme podnietiť návštevníkov k uvažovaniu nad tým, aké rôzne významy môžu tieto pojmy vyjadrovať. Výstava je výzvou, aby sme dokázali akceptovať hodnoty, ktoré deti vnášajú do života. Chceme, aby mali deti možnosť uvedomiť si, že ich „veľké“ činy sú nezastupiteľným obohatením nášho sveta . Zároveň by sme boli radi, aby výstava nielen posilnila sebavedomie dieťaťa, ale by ho tiež motivovala k hľadaniu naozajstných hodnôt, ktoré sa neraz skrývajú v zdanlivo „malom“.

Výstava je obhajobou dieťaťa ako plnohodnotnej bytosti, ktorá má svoje vlastné vnímanie a posudzovanie sveta, vlastné túžby a hodnoty. Dieťa chápeme ako rovnocenného partnera, ktorý má svoje práva formulované v Deklarácii práv dieťaťa.

Veríme, že spoločný zážitok rodičov a detí, ktorý im výstava poskytne prispeje k ich vzájomnému zblíženiu a porozumeniu.

KAPITOLY VÝSTAVY:

1. ČO JE VEĽKÉ A ČO JE MALÉ

- Malý medzi veľkým
- Veľký medzi malým

2. ČO JE V NÁS VEĽKÉ A ČO JE V NÁS MALÉ

- Aj malé môže byť veľké
- Aj veľké môže byť malé

3. VEĽKÉ A MALÉ SPOLU

Charakter výstavy

Téma výstavy je veľmi špecifická a neponúka konkrétne výstavné predmety alebo objekty. Pri výtvarno - priestorovom spracovaní námetu je preto dôležité chápať výstavu ako výtvarne ucelenú priestorovú inštaláciu.

Každá kapitola výstavy bude interpretovaná v nejakom konkrétnom výtvarne spracovanom prostredí. Súčasťou inštalácií budú hravé originálne objekty pre deti. Tieto objekty budú vytvorené tak, aby práve prostredníctvom aktívneho zásahu do objektu a jeho okolia mohli návštevníci pochopiť tému. Výstava bude ponúkať vnímanie prostredníctvom vlastnej skúsenosti návštevníka.

Súčasťou výstavy bude aj tlačný sprievodca - materiál pre deti s tvorivými úlohami, ktoré pomôžu lepšie pochopiť a spracovať tému výstavy.

1. kapitola : ČO JE VEĽKÉ A ČO JE MALÉ

Kapitola je úvodom do témy, je motiváciou k uvedomeniu si nutnosti vzájomnej empatie. Prostredníctvom zážitku chceme deťom predstaviť pojmov *mikro a makro* vo význame fyzického rozmeru tak, aby sme dieťaťu aj dospelému dali možnosť pochopiť vnímanie sveta toho druhého.

Chceme dať návštevníkom príležitosť zažiť niečo podobné ako zažíva *malý* vo vzťahu k *veľkému* a naopak. Preto navrhujeme stvárniť dva výstavné priestory ako scénu z dôverne známeho prostredia, ale v prekvapivo zmenenej mierke.

• VEĽKÝ V MALOM

Miestnosť stvárnená ako zmenšený interiér mesta s domami, ulicami, pohybujúcim sa vláčikom, oblohou v úrovni detských očí a pod. Návštevníkovi má nadobudnúť pocit pohybujúceho sa obra.

Deti majú možnosť pocíť určitú prevahu a moc, ktorú im daná situácia poskytuje. Majú mať šancu rozhodnúť, či sa budú správať s rešpektom k niečomu, čo je svojim rozmerom handicapované, či budú dávať pozor, aby ho svojou veľkosťou neohrozili, alebo podľahnú pocitu moci a možnosti deštrukcie.

V tejto časti výstavy hovoríme s deťmi o tolerancii a úcte k malému. Môže to byť menší kamarát, rovnako malé zvieratko, chrobáček, ale aj malé a krehké predmety.

• MALÝ VO VEĽKOM

Priestor stvárnený ako kuchyňa v značne zväčšenom merítku. Kuchyňu sme zvolili preto, že je to priestor, v ktorom trávi rodina veľkú časť svojho spoločne prežitého času a ktorého monumentalizácia nám dáva možnosť navodiť u návštevníka intenzívny zážitok - pocit *malého*.

Pre dieťa je to zároveň pripomenutie si jeho videnia rozmerov sveta v batolivom veku a toho, že aj on sa postupne stáva väčší a väčší a že mu tento rast ponúka nové možnosti dovidieť, dočiahnuť... Zároveň ho však zaväzuje k rešpektovaniu rozmerovo menšieho.

2. kapitola : ČO JE V NÁS MALÉ A ČO VEĽKÉ

V tejto kapitole uvažujeme nad oboma pojmami v hlbšom filozofickom význame.

Hovoríme o charaktere človeka, jeho hodnotovej orientácii, schopnosti správne sa rozhodnúť, konať dobro a naopak jeho sklonoch škodiť, byť ľahostajný, egoistický, netolerantný a malicherný. Hovoríme o širokej škále ľudských pocitov a konania, o duševnej *veľkosti* a duševnej *malosti* v každom z nás.

• AJ MALÉ MÔŽE BYŤ VEĽKÉ

V tejto časti výstavy hovoríme o tom, čo znamená konať ako *veľký*. Nie v zmysle dospelosti, ale ako človek, ktorý sa správa zodpovedne k okolitému svetu i k sebe samému. Inštalácia by mala byť systémom vizuálne zaujímavých motivačných hier, rébusov a vytvorených situácií, v ktorých sú návštevníci vyzvaní samostatne prijímať rozhodnutia, vedieť predvídať ich dôsledky a vedieť svoje rozhodnutia aj obhájiť. Ide o jednoduché situácie z každodenného života ale i závažnejšie ekologické a sociálne problémy súčasného sveta.

Chceme, aby si deti uvedomili, že svojim *veľkým* konaním môžu aktívne ovplyvňovať kvalitu života, vzťahy medzi ľuďmi, prispieť k riešeniu problémov. Príkladom môže byť medzinárodná aktivita detí „Stonožkové hnutie“, v ktorej deti predajom svojich obrázkov „nakupujú“ drahé prístroje do detských nemocníc.

Zároveň by sme boli radi, keby sa nám podarilo prispieť k tomu, aby aj rodičia prestali nazerať na svoje deti ako na pasívnych vykonávateľov príkazov, aby sa otvorili detskému videniu sveta a boli schopní uznať, že aj deti majú právo na svoj názor a že tento neštandardný názor môže byť prínosný práve vďaka inému uhlu pohľadu.

• AJ VEĽKÉ MÔŽE BYŤ MALÉ

Rovnako dôležité sa nám zdá hovoriť s deťmi o tom, že aj dospelí sa často správajú hlúpo a neprimerane. Fajčia, pijú alkohol, hádajú sa, závidia si, bijú deti, ničia životné prostredie, ubližujú slabším. Inštalácia zachytáva svet dospelých v rozličných životných situáciách.

Deti sú motivované k tomu, aby sa dokázali kriticky pozrieť na správanie dospelých, posudzovať ho a hodnotiť. Veríme, že týmto odtabuizovaním nedotknuteľnosti dospelaj autority vyprovokujeme medzi rodičmi a deťmi partnerskú debatu, ktorá môže prispieť k prehodnoteniu vlastného správania, k jeho pozitívnej zmene i k harmonizácii vzťahov medzi deťmi a rodičmi. Veď, napokon aj schopnosť pozrieť sa do nastaveného zrkadla a priznať si slabosť svedčí o *veľkosti* človeka.

3. kapitola : **VEĽKÉ A MALÉ SPOLU**

Kapitola Veľké a malé spolu je o vzájomné porozumení, tolerancii a rešpektovaní jeden druhého. Je akýmsi zhrnutím celého uvažovania nad veľkosťou a malosťou človeka.. Svet sa nedá posudzovať v hraničných kategóriách. Harmónia sveta je tvorená rozmanitosťou. A rozmanitý sme aj my, ľudia. Každý sme iný a v každom z nás je kúsok malého i veľkého. Je len na nás ako s tým dokážeme pracovať.

Chceli by sme, aby si návštevníci uvedomili, že *malé* nie je automaticky menejcenné a *veľké* jemu nadradené.

Inštalácia by mala byť vytvorená tak, aby vytvárala rôzne situácie, ktorých riešenie je možné nájsť len vo vzájomnej spolupráci.

Príklad: dosiahnutie určitého cieľa zvládnutím prekážok, z ktorých niektoré môžu zvládnuť len deti vďaka svojej fyzickej malosti a niektoré len rodičia vzhľadom na ich telesnú výšku.